

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorum Omnium Generalium Et Provincialium Collectio Regia

Ab anno MCLXXXI. ad annum MCCCXIV.

Parisiis, 1644

Concilium Herbipolense Svb Praesidio Ioannis Legati Sedis apostolicae in
praesentia Rudolphi imperatoris multorumque principum celebratum anno
MCCLXXXVII. tempore Honorii papae IV.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15974

ANNO
 CHRISTI
 1187.

CONCILIVM HERBIPOLENSE
 SVB PRÆSIDIO IOANNIS LEGATI SEDIS
 apostolicæ in præsentia Rudolphi imperatoris multo-
 rumque principum celebratum anno MCCLXXXVII.
 tempore Honorii papæ IV.

TITVLI CAPITVLORVM.

I. De honesta vita.	XXIV. De lesionibus ecclesiastica-
rum personarum.
II. De vitandis tabernis ac ludis.	XXV. De latoribus nuntiorum fe-
dis apostolicæ.
III. De colloquio cum monialibus,
vel de inordinato ioco.	XXVI. De usurpantibus sibi bona
ecclesiarum vacantium. De hac
etiam quare in 6. lib. de officio or-
dinaris tit. Præsenti prohibemus
edicto.
IV. De hastiludio clericorum.	XXVII. De visitatione per epi-
scopos faciendâ, & de confirma-
tione.
V. De clericis concubinariis, vel
manifestis cohabitatoribus.	XXVIII. De propugnaculis qua
sunt in ecclesiis.
VI. De his qui beneficia per intru-
sionem arripiunt.	XXIX. De debitis maritorum de-
functorum.
VII. De bina celebratione Missa-
rum.	XXX. De spoliatoribus stratarum.
VIII. De portatione corporis Christi.	XXXI. De emptione seu venditio-
ne bonorum feudalium ecclesiæ.
IX. De alienationibus rerum eccle-
siasticarum.	XXXII. De his qui capiunt bona
ecclesiæ vel capituli propter de-
bita singularis personæ.
X. De habentibus duas vicarias.	XXXIII. De his qui inuadunt
bona ecclesiarum propter inimi-
citas aduocatorum.
XI. De atate clericorum promo-
uendorum.	XXXIV. De apostolis reprobatis.
XII. De præsentatione promoti.	XXXV. De laicis qui fabrica ec-
clesiæ administrant.
XIII. De obseruatione interdicti.	XXXVI. De his qui prohibent ne
quis coram ecclesiastico iudice
conqueratur.
XIV. De beneficiorum susceptione
de manu laicorum.	XXXVII. De falsariis.
XV. De benedictionibus & sepul-
turis quæ sunt per pactum.	XXXVIII. De obseruatione in-
terdicti.
XVI. De cura capellarum.	XXXIX. De conseruatoribus mo-
nasteriorum.
XVII. De vicariis in ecclesiis paro-
chialibus monasteriorum.	
XVIII. De habitu & conuersa-
tione monachorum.	
XIX. De vita & habitu monia-
lium.	
XX. De occupatoribus & inuasori-
bus rerum ecclesiasticarum.	
XXI. De laicis recipientibus bene-
ficia ecclesiastica.	
XXII. De aduocatis ecclesiarum.	
XXIII. De usurariis.	

XL. De exigentibus noua passagia. XLII. De his quibus erat indultum quod excommunicari & interdici non deberent.

ANNA
CONSTIT
1287

CONSTITVTIONES IOANNIS TVSCVLANI
episcopi apostolicæ sedis legati.

PRÆFATIO.

*Ioannes diuina miseratione Tusculanus episcopus, apostolicæ sedis legatus, venerabilibus in Christo patribus vniuersis, archiepiscopis, episcopis, & dilectis sibi in Christo clericis, abbatibus, prioribus, decanis, archidiaconis, præpositis, archipresbyteris, & aliis ecclesiarum prælatis, capitulis, conuentibus, & collegiis, Cisterciensibus, Præmonstratensibus, Cluniacensibus, sancti Benedicti, sancti Augustini, Carthusiensibus, Grandimontensibus, & aliorum ordinum, nec non prioribus hospitalis sancti Ioannis Hierosolymitanarum domorum, militiæ templi beatæ Mariæ Teutonicorum, ceterisque personis ecclesiasticis regularibus & secularibus, exemptis & non exemptis, & per partes Alamaniæ, Bohemiæ, Daciæ, & Suediæ regna, nec non Morauie, * Marthiani, Polonia, Pomeraniæ, Prusiiæ, Cassubiæ, & Liuoniæ ac Rusiiæ ducatus constitutis.*

Locus corruptus.

In perpetuum Deus deorum Dominus rite ac æquo, imoderamine cuncta præordinans, ab æterno ingentes legis voluit esse conditores, vt se homines esse cognoscerent, & proprium sub legis limitibus arbitrium limitarent: in ceterisque propulsatis, in silentiis roborarentur, iustitia vigeret, æquitas & candor magis enitescerent honestatis. Hæc tria, quasi conformia, & status prosperitatem asserentia possessoris, promptis affectanda sunt desiderijs, summis exequenda vigilijs, & sollicitis studiis acquirenda. Hæc apta sunt & necessaria protinus singulis maxime personis sublimibus, dignitate præcellentibus, ac in sacris officijs constitutis. Hæc sicut affectu nobis anxio appetimus, sic & ea subditis nostris libentissime propinamus, vt per æquitatis, iustitiæ, honestatis suæ trames incedentes, ad sit eis felicitatis status tranquillitas, & plena iucunditas libertatis. Vt igitur de commisso nobis per sacrosanctam matrem Romanam ecclesiam in partibus nostris plenæ legationis officio, & continuis nostris labo-

* m.
serp.
vi.
for.
dun.
guz.

ANNO
CHRISTI
1187.

ribus, quos libenter perferimus, & subditis nostris quietem pacis, & status commoda propinemus, fructusque percipiant optatos, pro salubri statu cleri, partium, regnorum, & ducatum prædictorum, in sacro Herbipolensi Concilio, assidentibus nobis venerabilibus patribus, Moguntinensi, Coloniensi, Saltzburgenfi, & Viennensi, archiepiscopis, & nonnullis eorum suffraganeis, & de ipsorum ac abbatum & prælatorum præsentium * quasdam constitutiones edidimus per eos in posterum inuiolabiliter obseruandas, quæ a iure suadentur, æquitati deseruiunt, & continent honestatem: mandantes auctoritate qua fungimur, vt in qualibet etiam cathedrali, conuentuali, seu etiam collegiata, sub nostro sigillo penitus habeantur annuatim, prout in constitutione nostra contra vsurarios actus inferius annotata expresse legitur, publicandæ. Vos itaque has constitutiones deuote suscipite, & eas tamquam amatores iustitiæ inuiolabiliter obseruate.

* desit for
in consilio,

CAPITVLA.

I.

In nomine Domini, Amen. Vt Christi militia laudibus deputata diuinis, vita, gestu, moribus & habitu a malitia secernatur humana, cunctos archiepiscopos, episcopos, clericos, abbates, ceterosque inferiores ecclesiarum prælatos & personas in dignitate sacri sacerdotii constitutas, quarum cura nobis committitur, auctoritate hortamur in Domino, & paterna suadela monemus, vt pie, caste, munde, ac in splendore * vitæ viuere studeant, grauitate qua conuenit, tam in habitu, quam in moribus incedentes: & vt dignitate præcellunt, sic & vitæ præfulgeant honestate, præsentis constitutione statuimus in posterum valitura, vt archiepiscopi, episcopi, abbates in domibus eo-

* manu
scriptus
vit. habet:
forte legen-
dum, vit-
gatum

rum clausa, & non nimia longitudine vel breuitate, munda habeant indumenta.

I I.

Vfus tabernarum, præterquam in itinere constitutis, & ludos taxillorum, omnibus clericis & personis ecclesiasticis, præsertim in prælaturis & sacris ordinibus constitutis, omnino prohibemus: & qui contra fecerint, in publico, vel alibi laicis præsentibus, arbitrio ordinarii puniantur.

I I I.

Abusum quoque ac suspicionem contagii a personis ecclesiasticis, maxime in dignitatibus & sacris ordinibus constitutis, paterna diligentia præcidere diligentes, personis huiusmodi frequentationem claustrorum, seu monasteriorum monialium, ac inhonestam colloquutionem, & ludum noxium cum ipsis monialibus in cameris, vel publice, in hac edictali constitutione de cetero prohibemus: & qui contra fecerit, pœna * communionis puniatur per ordinarium.

I V.

Hastiludia & torneamenta clerici qui sunt in dignitatibus, personatibus, seu in sacris ordinibus constituti hoc edicto perpetuo sibi nouerint interdicta: ita quod nulla persona ecclesiastica in dignitate seu personatu, & in sacris ordinibus constituta, cum armis vel sine armis ipsa exercent. Et si contra fecerit, anathematis vinculum eo ipso incurrat; absolutionem tum eorum episcopo metropolitano, ac aliis episcopis referuamus.

V.

V.

Concubinarios clericos, qui retinendo publice concubinas & famam negligunt, & reuerentiam maculant clericalem, more pii patris, non personas, sed personarum vitium detestantes, eorum salutis præsentis constitutionis tenore sic duximus prouidendum. Et quod si publice retinere præsumperint concubinas, vel nouas focarias acquirere earum loco, sint ipso facto beneficiis priuati; quæ illi, ad quos collatio pertinet, conferre aliis personis idoneis teneantur.

VI.

Damnandæ ambitionis improbitas sic aliquorum animos occupat, quod in illam eos temeritatem impellit, vt quod prohibente iure nequeunt, præsumant per intrusionem arripere, ac præsumpta violenter retinere. Volentes igitur competens huic morbo remedium adhibere, hoc edicto perpetuo consultissime prohibemus, quod nullus clericus ecclesiam vel præbendam aliquam, vel beneficium ecclesiasticum, aut prouentus ipsorum, quæ ad eum de iure non pertinent, in alterius præiudicium recipere ac retinere præsumat. Qui contra fecerit, ipso facto sententiam excommunicationis incurrat; nec possit sibi de absolutionis beneficio prouidere, nisi illi, cui super ecclesia seu beneficio & fructibus eorum huiusmodi iniuriam fecit, satisfaciat competenter, & nihilo minus si per mensem in occupatione, intrusionem seu violentia huiusmodi animo stete-

rit indurato; beneficiis, si qua habet in aliis ecclesiis, ipso facto sit priuatus: & sit extunc inhabilis ad dignitatem aliquam, seu ecclesiam obtinendam. Et, si laicus fuerit, sententiam excommunicationis incurrat.

VII.

Ad nostrum peruenit auditum, quod nonnulli presbyteri ignari quanti terroris existat illicite tractare diuina, quæ sicut gloriam digne sumpta, sic & indigne præsumpta pœnam promittunt æternam, in eadem ecclesia nulla necessitate urgente, sed ad solum quæstum Missam celebrant bis in die; quod detestantes omnino, sub attestatione tremendi iudicii, in quo ab eis, si contra fecerint, requiratur, hac edictali constitutione singulis presbyteris inhihemus, vt nisi vnâ Missam, aut duas in casibus a iure concessis, in die cantare aut legere cum sacrificii celebratione præsumant, & si secus fecerint, ordinarii arbitrio acriter puniantur.

VIII.

Sanctissimum corpus Christi, cuius dignæ venerationi fragilitas humana non sufficit, cum ad infirmos, vel ad mulieres vicinas partui extra corpus ecclesiæ deportatur, veneratione solita mandamus venerari, videlicet, vt presbyter indutus superpelliceo cum stola circa collum portet; nisi loci distantia, & temporis qualitas secus exposcat: clericus vero præcedens cum campanella & lumine tintinnando: & obuiantes, donec sacerdos transeat, genuflectant, & dicant deuote ter ad minus oratio-

ANNO
CHRISTI
1197.

nem dominicam cum salutatione beatæ Virginis gloriosæ. Nos enim tam sacerdoti quam clerico deportantibus, & singulis vere pœnitentibus & confessis genuflectentibus, dummodo, vt dictum est, genuflectant, & orationem dominicam cum salutatione beatæ Virginis dicant, decem dies pro vitæ qualitate de iniuncta sibi pœnitentia, auctoritate qua fungimur relaxamus. Presbyter vero, qui aliter, tum occulte ipsum portare præsumserit, ordinarii arbitrio puniatur.

IX.

Licet alienationes rerum ecclesiasticarum, maxime possessionum, librorum & vasorum, quæ diuinis cultibus sunt deputata, sacri prohibeant Canones, quia tamen, vt nostris insonuit auribus, nonnulli prælati tam sæculares quam religiosi, sicut abbates & abbatissæ, & priores monasteriorum, quæ sunt per priores solita gubernari, & alii ecclesiarum rectores, nouo alienationis quæsito colore, bona ecclesiarum, quarum gubernatores existunt, fingentes se pro vtilitatibus ecclesiarum suarum maximis debitis obligatis consanguineis eorum, seu personis extraneis bona alienant huiusmodi ad vitam, vel obligant possidenda, & per hoc ipsis, qui obligantur deficientibus, successores eorum, aut propter potentiam detinentium, aut ecclesiarum inopiam, non audent ea redimere, vel non possunt, & sic pastorum nequitia ecclesiæ propriis bonis defraudantur; nos indemnitati ecclesiarum pro-

uidere volentes, ac alienationes huiusmodi edicto perpetuo prohibentes, omnino alienantes in fraudem sine superiorum assensu, & aliter quam in casibus a iure permissis, bona ecclesiarum, quarum curam gerunt, pœna Canonis puniantur.

X.

Presbyteris duas communicaturas recipere prohibemus omnino: cum impossibile sit quod sufficienter possit ecclesiis seruire duabus: & qui contra fecerit, prima vicaria ipso facto, & de secunda, quamdiu primam retinuerit, prouentibus sit priuatus, quos in vtilitatem ipsius ecclesiæ decernimus per ordinarium conuertendos.

XI.

Præsenti perpetuo prohibemus edicto, ne de cetero archiepiscopi, episcopi, abbates & abbatissæ, seu alii ecclesiarum prælati, ad quos parochialium ecclesiarum collatio, seu præsentatio pertinet, parochiales ecclesias personis, quæ vicesimum quintum annum non attingunt, conferant; vel eas ad huiusmodi ecclesias repræsented, vel repræsentedatum talem admittant, vel instituant in eisdem. Si contra factum fuerit, premantur pœna illius Canonis, Licet Canon. lib. 6.

XII.

Ecclesiarum quoque patronos, seu illos, qui noscuntur in ecclesiis aliquibus ius patronatus habere, præsentati sanctione monemus, vt vacantibus ecclesiis de iure, & de facto, in quibus ius patronatus obtinent, personam idoneam & ætatis legitimæ diocœsanis, seu illis, ad quos institutio in ipsis

ANNO
CHRISTI
1187.

ecclesiis pertinet, infra tempus statutum a iure studeant præsentare. Et si per mensem vltra dictum tempus ecclesias ipsas detinere præsumpserint, ipso facto excommunicationi subiaceant: & ea vice præsentatione huiusmodi sint priuati. Ac si superior non ecclesiam sic vacantem infra tempus a Canone sibi præfixum conferat, a collatione beneficiorum sit per annum ipso facto priuatus. Et si laici fuerint, & ordinarium providere volentem ipsi ecclesiæ impediuerint, ipso facto sint sententia excommunicationis innodati.

XIII.

Clericos tam sæculares, quam religiosos etiam, cuiuscumque sint ordinis, qui constituti erunt in ciuitate, villa, seu castro, vel in aliquo loco qui subiaceat interdicto, in obsequiis mortuorum seu processionibus non debere cantare, aut publice celebrare, aut campanas ad horas pulsare, præsentis constitutionis oraculo volumus declarari, nisi haberent ex priuilegio vel indulto*.

*facultate forte, in manu scripto tamem hæc vox desit.

XIV.

Nullus de cetero clericus, vel ecclesiastica persona, ecclesiam seu ecclesiasticum beneficium de manu laici, vel alterius ad quem collatio non pertinet, recipiat, seu laicali fauore vel potentia sibi existimet retinenda: & qui contra fecerit, nisi in manu diocesani, vel eius ad quem ecclesiæ, vel beneficii collatio, vel institutio pertinet, libere resignauerit, anathematis vinculo innodetur: nec absolui valeat, nisi ecclesiæ sic obtentæ de fructibus per eum perceptis plenarie satisfiat.

Nnnn iij

XV.

Obscœnam illorum abominationem præsentis constitutionis oraculo detestantes, qui vendere dicuntur benedictiones nubentium, & sepulturas mortuorum, talia de cetero fieri prohibemus omnino; & qui contra fecerit, cum Giezi in die tremendi iudicii recipiat portionem. Nec per hoc intendimus quod laudabiles consuetudines locorum, seu ecclesiarum habentium cœmeteria, infringi debeant, & quando possint rectores earumdem ecclesiarum huiusmodi recipere licite, si nubentes post benedictionem, & consanguinei, vel alii pro defunctis post sepulturam aliquid offerre voluerint, deuotionis intuitu, & etiam pietatis.

XVI.

Rectores, qui matrices habent ecclesias, a quibus dependent capellæ, circa ipsas in tali volumus cura versari, vt in ipsa capella, quæ subiacet curæ suæ, si facultates suppetant, vicarium idoneum statuunt, qui resideat continue in ecclesia, & deseruiat in diuinis & parochianis spiritualia præbeat alimenta. Quod si fuerint in hoc remissi, vel se reddiderint negligentes, per ordinarios puniantur.

XVII.

Curent etiam & priores, cuiuscumque sint ordinis, parochialibus ecclesiis quos obtinent, pleno iure per vicarios idoneos continue facere in diuinis obsequiis deseruire, & parochianis ecclesiarum ipsarum spiritualia solícite ministrari. Alioquin abbas, seu prior, qui parochialem ecclesiam huiusmodi sine rectore per mensem dimiserit a die no-

ANNO
CHRISTI
1187.

titia computando, & in ea non curauerit vicarium aut ministrum idoneum ordinare, praesentis constitutionis tenore sit extunc ab officio ipso facto suspensus, tamdiu in suspensione huiusmodi permanens, quamdiu ecclesia ipsa sine vicario seu ministratore manebit, & prouisio siue ordinatio ecclesiae ordinarii arbitrio reseruetur.

XVIII.

Volumus etiam, quod abbates, priores monasteriorum, quae per priores sunt solita gubernari, vestes non habeant, quae in forma vel colore appareant saeculares, ac monachos eorum intra claustra eorum retineant, nec permittant eos sine manifesta, seu iusta, ac rationabili causa frequenter in saeculo cum saecularibus conuersari: sed secundum statuta regulae, in qua professi sunt, studeant Domino deseruire: & si contra fecerint, per mensem per superiorem ab officio suspendantur.

XIX.

Hanc circa monialium curam abbatissas & priorissas monasteria monialium gubernantes volumus adhibere cautelam, vt postquam monialis quindecimum annum aetatis exegerit, & post duodecimum aut quindecimum aetatis suae annum probationem in monasterio fecerit, vltra annum professionis velum cogatur recipere, ac sibi capillos iuxta scapulas amputare; quae per subtractionem praebendarum abbatissae studiose arceantur. Item sine manifesta vel rationabili causa exitus claustrum eisdem monialibus per eam quae regit monasterium prohibeatur omnino. Ceterum ne praetextu

inopiæ ipsis detur monialibus occasio malignandi, abbatissa, iuxta facultatem & quantitatem redituum monasterii, eis in victu honeste provideat & amictu, prout regula patitur earundem. Super quo si dubietas emerferit, per ordinarium loci declaretur; & ipse ordinarius abbatissas contra facientes per administrationis priuationem coerceat, vel alias, quo melius eas posse videbitur coerceri.

XX.

Dignum arbitantes & consentaneum æquitati, vt quos iugo legis forsitan premimus ab oppressorum illicitis ausibus defendamus, & consultissima constitutione in posterum valitura sanciamus, quod nulla sæcularis vel ecclesiastica persona, quantumque nobilitate aut præminentia status præfulgeat, Christianissimo domino Romanorum rege semper Augusto, eiusdemque diuina confortē, eorumque filiis dumtaxat exceptis, ecclesias & ecclesiastica bona, iura & iurisdictiones, & vassallos eorum, violenter & auctoritate propria publice vsurpare, aut occupando inuadere, vel scienter vsurpare, aut occupatoribus, inuasoribus, & scienter vsurpantibus ecclesias & bona prædicta præstare præsumant, quomodolibet per se, vel per alium aut alios, consilium, auxilium, vel fauorem: vel quod si aliquis contra huiusmodi nostræ constitutionis tenorem facere vel venire præsumperit, & requisitus infra mensem ecclesiæ læsæ, aut prælato ipsius damnum non emendauerit, ipso facto anathematis vinculo sit innodatus; & terræ ipsius ecclesiastico subiaceant interdicto: ac cler-

rus

ANNO
CHRISTI
1287.

rus terræ offensoris huiusmodi sola denuntiatione prælati, seu cleri ecclesiæ læsæ seruet inuiolabiliter interdictum: quod si celebrare præsumperint, quamdiu offensor huiusmodi non emendauerit quod deliquit, ipso facto a diuinis officiis se noverint esse suspensos. Simili modo illos qui possessiones ecclesiasticas titulo pignoris detinent obligatas, a quibus iam receperint ultra sortem, si non restituant prælati ecclesiarum quarum sunt infra dictum tempus, volumus hac pœna mulctari.

XXI.

Laicos, quantacumque status dignitate fulgentes, ecclesiastica recipere beneficia, aut occupata tenere, quæ debentur militantibus in diuinis, de cetero prohibentes eos, nisi infra mensem a tempore occupationis inantea occupata beneficia ipsa dimiserint, ipso facto excommunicationis vinculo volumus esse innodatos.

XXII.

Nonnulli, qui ecclesiarum se asserunt aduocatos, sicut tenentur, non solum ecclesias ipsas ab oppressoribus non defendunt, sed ecclesiarum ipsarum bona violenter diripiunt, ac personas ipsorum multipliciter inquietant. Et si aduocatus quatuor pluresve habeat filios, quod est tamen intolerabile, omnes se reputant in direptionem bonorum ecclesiæ aduocatos: sic quod per hoc ecclesiæ vnde sperant auxilium frequenter sentiunt detrimentum; quibus volentes salubre remedium adhibere, hac edictali constitutione sancimus, cunctos ecclesiarum aduocatos infra nostræ legatio-

nis terminos constitutos, cuiuscumque sint præ-
eminentiæ status, eisdem iuribus esse contentos; Anno
Curati
1227.
quæ ipsis, seu eorum antecessoribus fuerint con-
cessa semper, quos aduocationi huiusmodi præ-
fecerint: & ecclesias, quarum aduocati existunt,
defensare studeant, & manutenere pro posse;
& solum ille, in quem omnes concordant, aut
maior pars eorum, habeatur eorum de cetero ad-
uocatus. Alioqui si negligentes in defendendo
& manutenendo personas & iura ipsarum eccle-
siarum fuerint remissi, vel huiusmodi aduocationis
officio eos priuatos esse volumus ipso facto: & si
quid ultra debitum ab ipsis ecclesiis auferre, &
contra huius nostræ constitutionis tenorem ve-
nire præsumperint, nisi infra mensem ecclesiis
ipsis restituerint quod auferunt, vel emendauerint
quod delinquant, excommunicatos esse decerni-
mus: & ad requisitionem personarum ecclesiæ in-
iuriam passæ excommunicatos mandamus denun-
tiari omni mense.

XXIII.

Vfurarios actus diuina & humana lege satis no-
uimus exprobratos, & contra exercentes vsuras no-
uissima constitutio Lugdunensis Concilii pœnas
statuit exquisitas, quibus addendum aliquid non
videmus. Sed quia nouo quæsito fenerandi co-
lore nonnulli sub titulo venditionis exercent v-
suras, emendo pignus pro quantitate, quæ mu-
tuo petitur, & vendendo eodem redemptionis
tempore pro quantitate adauçta numero vsura-
rum, huic fraudi sic præuidimus obuiandum;

ANNO
CHRISTI
1287.

quod constitutio sanctæ recordationis Gregorii
papæ decimi contra vsurarios edita in Concilio
Lugdunensi in singulis cathedralibus & collegia-
tis ecclesiis, vna cum præsentibus constitutioni-
bus nostris publicentur, statim lecto euangelio se-
mel in anno in quadragesima publice coram po-
pulo, & tunc feneratoribus huiusmodi, & alios qui
contra tenorem huiusmodi Concilii Lugdunen-
sis exercent vsuras, & retinentes eos in domibus
propriis excommunicati nominatim publice nun-
tiantur. Quod si ecclesiarum prælati in huius pu-
blicatione, quam per seipsos & alios facere de-
bent, negligentes fuerint vel remissi; & in dicto
tempore publicatio ipsa non fiat; eos æterni mit-
timus iudicis ultioni. Et si vsurarius diem claudit
extremum, qui occulte vsuras exercuit, & trium
aut duorum testium fide dignorum testimonio
constiterit exercuisse vsuras; nisi pro eo satisfa-
ctum fuerit de receptis vsuris, nullus ipsum reci-
piat ad ecclesiasticam sepulturam. Alioqui si con-
tra factum fuerit, præter pœnam latam in Lug-
dunensi Concilio contra tales, volumus vt lo-
cus seu ecclesia, in cuius cœmeterio de volunta-
te prælati seu capituli sepulta fuerint corpora ta-
lium, ipso factò ecclesiastico subiaceant interdi-
cto, quamdiu eadem corpora per eos non fue-
rint exhumata.

XXIV.

Eos qui Dei timore postposito clericos seu ec-
clesiasticas personas occidunt, vulnerant, mutilant,
proscribunt, capiunt, & captas retinere præsu-

munt, & si sententiam, quam incurrunt, latam a Canone non verentur, adiectione huiusmodi pœnæ volumus coercere, videlicet quod prælati vel rectores ecclesiarum, in quibus captiuantes & detinentes ipsi degunt, & captiuati clerici capiuntur, & captiui tenentur, ipsos captiuantes, & captiuos detinentes excommunicatos denuntient publice singulis diebus dominicis & festiuis, nisi, postquam requisiti fuerint, eos infra octo dies dimiserint, & in locis, vbi capti clerici & personæ ecclesiasticæ tenentur, tamdiu scientes cessent a diuinis, quamdiu in locis ipsis fuerint sic captiui: quod si contra fecerint, tamquam eorumdem maleficorum participes excommunicatos esse volumus ipso facto; saluis aliis quæ contra tales sunt in Conciliis prouincialibus constituta.

XXV.

Si quis in tanti prorupit furoris audaciam, quod nuntios legatorum apostolicæ sedis de latere missorum ab ipsa, seu archiepiscoporum aut episcoporum, aut delegatorum capere vel verberare, ac eos spoliare, seu literas auferre, aut dilaniare, aut alias eos in iurisdictione eis commissa per se, vel per alios, aut alium, publice vel occulte, vel quomodolibet impedire præsumperit, ipso facto sint excommunicationis sententia innodati. Eandem pœnam nihilo minus contrahere volumus, qui venientes ad curiam eorumdem, & abinde redeuntes eos in personis offenderint, vel eos bonis eorum quæ secum habuerint occulte vel publice spoliarent.

ANNO
CHRISTI
1187.

XXVI.

Nonnulli afflictis ecclesiis, quæ vacationis laborant incommodo, non verentes afflictionem addere, bona earumdem ecclesiarum diripere ac occupare nituntur. Ex quo graue ipsis ecclesiis in rebus earum prouenit detrimentum. Nos super hoc vacantibus ecclesiis prouidere volentes, eos, qui vacantium ecclesiarum & decedentium clericorum bona immobilia seu mobilia de cetero vsurpabunt, aut vsibus propriis deputabunt, excommunicatos esse volumus ipso facto.

XXVII.

Curent archiepiscopi & episcopi commissas eis prouincias omni sollicitudine ab insidiis inimici humani generis; & qui circuit quærens quem deuoret, per se vel alios custodire. Et quia ob defectum visitationis multos mares & mulieres quasi sexagenarios inuenimus, nondum vnctione christi confirmatos, præsentis constitutionis tenore sancimus, vt singuli archiepiscopi, & episcopi, ciuitates & dioceses suas per se, vel per alium, aut alios, anno quolibet, vel ad minus de biennio in biennium, visitare studeant, confirmando confirmandos, & corrigendo quæ sunt corrigenda.

XXVIII.

Nonnullos, qui guerras habent vel inimicitias cum aliquibus ecclesiis sibi vicinis, campanilia siue domos ipsarum occupare audimus, ac armatis & ædificiis ad pugnandum incastellare præter prælatorum assensum; & in vltiones contra votum, & propter hoc inimici eorum incastellationes & muni-

tiones huiusmodi occupare volentes, ecclesias ple-
rumque occupant & comburunt; quod omnino
prohibere volentes, præsentis constitutionis tenore, omnes, qui de cetero ecclesias, seu domos, & campanilia ecclesiarum occupare, incastellare, aut munire personis armatis, vel quibuslibet ædificiis præsumserint, sub pœna excommunicationis, quam in eos per superiores fieri volumus, hoc edito perpetuo monemus, ne contra assensum prælatorum audeant ecclesias munitioibus & incastellationibus huiusmodi molestare, & heredes eorum, si in huiusmodi paternæ violentiæ participes fuerint, eadem cum parentibus volumus pœna mulctari. ANNO CHRISTI 1237.

X XIX.

Nonnulli, sicut audiuius, pro maritorum seu filiorum debitis vxores seu matres excommunicant ordinaria fulti iurisdictione; quod iuri & æquitati contrarium reputantes, id fieri de cetero prohibemus, nisi mater & vxor succedant in bonis mariti, seu filii defunctorum.

X XX.

Spoliatores stratarum, & raptores alios, qui transeuntes per vias aut stratas publicas, viduas, pupillos, & personas alias, eorum bona vi spoliant, eorum violentias, quæ perturbationem desiderandæ pacis inducunt, volentes de cetero coerceri, præter pœnas, quas eis sacratissimæ leges imponunt, tali volumus, nostro feriente correctionis gladio, pœna mulctari, vt tam ipsi, quam receptantes eos scienter, & dantes eis auxilium vel fauorem, ipso facto nodo anathematis sint innodati.

XXXI.

Ementes bona feudalia, quæ ad ecclesias seu personas ecclesiasticas ecclesiarum nomine de iure directi domini pertinent, ac vendentes, cum ea sine consensu ecclesiarum & personarum huiusmodi alienari nequeant ecclesiarum, indemnitatibus prouidendo, tali volumus pœna mulctari, vt ementes & alienantes laici vel clerici, siue sint religiosi, vel clerici sæculares, qui sine consensu eorum, qui super hoc requirendi sunt, huiusmodi bona feudalia emerint vel alienauerint, ipso facto excommunicationi subiaceant, & bona ipsa ecclesiis, ad quas directum dominium pertinet, applicentur.

XXXII.

Prohibemus insuper, vt nullus propter debitum, vel fideiussoriatum obligationem, singularis personæ alicuius, vel ecclesiæ bona ecclesiastica capiat, quæ ad ecclesiam vel capitulum ipsius ecclesiæ communiter pertinent; & qui contra fecerint, nisi moniti infra quindenam a die notificationis numerandam restituerint ecclesiæ vel capitulo, ad quos pertinent, excommunicationi subiacere volumus ipso facto.

XXXIII.

Nullus de cetero, qui cum aduocatis ecclesiarum guerras habebit, vel inimicitias, bona ecclesiarum, quibus aduocati defensores existunt, prætextu guerræ, quam habet cum eis, subripiat aut ecclesias ipsas, vel villas earum, & loca incendio vel hostilitate deuastet, aut homines earum spoliât bonis eorum. Et qui contra fecerint, ipso fa-

cto excommunicationem incurrant, nec absolui
valeant, nisi quod deliquerunt emendent.

XXXIV.

Leccatores seu reprobatos apostolos in eorum reprobata regula remanere vetantes omnino, volumus quod nullus clericus, nulla sæcularis persona, intuitu religionis eorum, ac insolito habitu, eos de cetero recipiat, aut eis alimenta ministret. Et qui contra fecerit, arbitrio sui ordinarii puniatur. Quod & in vagis scholaribus tractandis obseruari volumus: & quod clericali priuilegio coram sæculari iudice nequeant se tueri.

XXXV.

Laicos in nonnullis partibus prætextu fabricæ ecclesiæ reparandæ per laicos sine consensu prælatorum, seu capitulorum ecclesiarum huiusmodi ad recipiendum oblationes, seu prouentus alias concessos fabricæ deputatos, præsentis constitutionis tenore huiusmodi officio exnunc esse volumus priuatos, & alios laicos, vel clericos, siue prælati, seu capituli ecclesiarum reparandarum assensu, prohibemus in posterum ordinari. Cum ex priuilegio, vel ex longinqua consuetudine approbata, vituperosum existat, vt laici prælatis & capitulis ecclesiarum inuitis bona ecclesiæ administrent. Ideoque qui contra fecerint, ac per ordinarium loci moniti infra mensem ab hoc officio non cessabunt, eos excommunicatos esse volumus ipso facto.

XXXVI.

Personas omnes, quacumque dignitate & status præ-

ANNO
CHRISTI
1287.

præminencia præfulgentes, vniuersitates ciuitatum & locorum, ac consules eorumdem, qui, vt nullus conqueratur, coram ecclesiastico iudice prohibent, ac statuta condunt contra clerum seu clericos, & ecclesiasticam libertatem: hæc edicto perpetuo tali pœna volumus puniri, videlicet, quod personæ talia de cetero committentes modo quolibet excommunicationis, & vniuersitates interdicti subeant sententias ipso facto.

XXXVII.

Falsarios literarum, seu bullæ summorum pontificum, monetarum, aut literarum, vel sigilli eorum, excommunicantes in scriptis eos qui scienter receptauerint, aut eis præstiterint, quo minus capiantur, auxilium, consilium vel fauorem, publicum vel occultum, præsentis constitutionis tenore ipso facto excommunicationis esse volumus vinculo innodatos.

XXXVIII.

Quotiens ex iusta causa episcopus locum aliquem ecclesiastico supposuit interdicto, id obseruent, & obseruari faciant alii episcopi conuicini, vt inter se compatientes mutua caritate adinuicem in tuitionibus ecclesiarum, earumque iurium alter alteri alternis subsidiis suffragetur.

XXXIX.

Conseruatores, qui personis religiosis & monasteriis maxime dari consueuerunt, exemptis per summum pontificem, aut legatos eius missos a latere, sub certa forma, cum additione illa, videlicet attentius prouisurus, vt eis & de his, quæ causæ cognitionem exigunt, & quæ indulta huiusmodi

Concil. Tom. 28.

Pppp

non attingunt, se nullatenus intromittant. Ipse enim summus pontifex, si secus præsumptum fuerit, tam literas super hoc datas, quam processus earum auctoritate habitos, omnino carere iuribus, & nullius firmitatis esse docuerint a tenore literarum huiusmodi deuiantes personas, quas illi, quibus conseruatores huius conceduntur, conuenire volunt, ad suam citant præsentiam, quantacumque distantia sint longinqui. Quia eosdem conseruatores non posse etiam citatos ad eorum venire præsentiam non teneri, processusque eorum contra citatos tales faciendos nullius esse momenti, præsentis constitutionis serie declaramus.

X L.

Cum imponentes & exigentes noua passagia, vel antiqua seu concessa augmentantes, singulis annis summus pontifex in cœna Domini anathematis vinculo denuntiet subiacere, statuimus vt ordinarii locorum per se vel per suos vicarios singulis annis in cœna Domini solenniter coram populo eosdem, siue sint archiepiscopi, siue episcopi, seu abbates, aut alii inferiores prælati, aut laici, seu sæculares personæ, quocumque nomine censeantur, pulsatis campanis, & candelis accensis, excommunicatos denuntient, vsque ad integram restitutionem, tamquam excommunicatos ab omnibus euitandos.

X L I.

Has nostras constitutiones in hoc sacro Concilio promulgatas in singulis cathedralibus ecclesiis in nostræ legationis termino constitutis sub sigillo nostro haberi volumus & publicari, prout superius

ANNO
CHRISTI
1187.

legitur, omni anno, & vt his nostris constitutio-
nibus adhibeatur in perpetuum plena fides, eas
appensione nostri sigilli fecimus communiri.

Actum Herbipoli anno Domini millesimo ducentefi-
mo octuagesimoseptimo, mensē Martii, feria tertia post
Lætare Ierusalem, pontificatus domini Honorii papæ IV.
anno secundo.

XLII.

Haëtenus, sicut & hodie fieri dicitur, nonnul-
li tam clerici quam sæculares, quibus erat & exti-
tit indultum ex indulgentia summorum pontifi-
cum, quod interdici, suspendi, vel excommuni-
cari, & quod terræ ipsorum non possint subiici ec-
clesiastico interdicto, huius priuilegio abutentes,
muletam nocendi & abutendi assumebant, & tam-
quam eis sit licitum, assumunt audaciam & mate-
riam delinquendi: sanctæ recordationis Alexander
papa IV. & Clemens papa IV. volentes super hoc
salubriter prouidere, quia per hoc ordinatorum iu-
risdictio elidebatur, & condemnabantur a talibus
omnia huiusmodi apostolica indulta, quibuscum-
que personis concessa, in quantum per ea ordina-
riorum iurisdictio impeditur, restringitur, vel ar-
ctatur, totaliter reuocarunt: ita quod iidem ordi-
narii in personis & terris ipsis regibus & reginis,
quantum ad regna sua tantum, & regnis ipsis, nec
non & regum ipsorum filiis & fratribus, ac eorum
vxoribus, & eorum filiorum, fratrum & vxorum
terris exceptis, iurisdictionem suam, talibus indul-
tis nequaquam obstantibus, valeant, prout ad eos
pertinet, exercere. Nos itaque præsentis constitu-

tionis oraculo reuocationem huiusmodi, prout in
eorundem pontificum literis, quas in Herbipo-
lensi Concilio publice legi fecimus, plenius conti-
netur, volumus inuiolabiliter obseruari, & declara-
mus eorumdem priuilegiorum auctoritate ordina-
riorum iurisdictionem minime impediri.

NOTA.

* *Concilium.*] Chronicon Hirsaugienſe anno 1283, res in hac Syno-
do geſtas continet his verbis: *Eodem anno Martinus papa IV. legatum
de latere miſit in Alemanniam epiſcopum Tuſculanum: qui ueniens ad
Herbipolim in praſentia Rudolphi regis Romanorum, & multorum prin-
cipum, epiſcoporum, abbatum, ducum, comitum atque nobilium, Con-
cilium celebrauit: ubi inter alia legatus ipſe nomine papa contributionem
decimi denarii a clero, & rex ab uniuerſo populo imperii, inſtantiſſime
exigere ceperunt, multis principibus in eorum ſententiam conſentienti-
bus. Siffridus autem archiepiſcopus Colonienſis & Henricus archiepiſco-
pus Treuſorum, contra inſolitam ac nimis grauem exactiorem ſe ſor-
titer opponentes, negotium penitus reuocarunt.* Hæc Trithemius in præ-
dicto chronico Hirſaugienſi. Eiufdem Concilii meminit Eberhardus
in ſuis annalibus anno 1290. his verbis: *Rodulphus rex apud Herbipo-
lem ſolemne curiam habuit cum principibus Alemannia. Et eodem tem-
pore Ioannes Tuſculanus epiſcopus, apoſtolice ſedis legatus, ibidem celebra-
uit Concilium: & quod multa onera & graues expenſas uolebat clero
imponere, a quibuſdam epiſcopis aduerſus eum extitit ad ſedem apoſtoli-
cam appellatum, & propter hoc ſua intentio & conſilium deſideratum ab
eo euentum non habuit, & ipſe ſubito ad propria eſt reuerſus. Intellexerat
enim prius aliis de morte domini papa Honorii; qui prius dicebatur Ia-
cobus de Sabello, cui ſucceſſit frater Hieronymus de ordine fratrum Mi-
norum, & uocatus eſt Nicolaus.* Hæc de Herbipolenſi Concilio E-
berhardus. In tempore Trithemius, Siffridus & Eberhardus discre-
pant. Lectionem Eberhardi, quam habet manuſcriptus, quamque
approbat Siffridus, ſectandam putauit.

SEDES VACANS.